

VETERİNER HEKİMLİĞİ MESLEĞİNDE BAKMAK, GÖRMEK ve FARK ETMEK

Looking, Seeing and Realizing in the Profession of Veterinary Medicine

Dr. Öğr. Üyesi Özlem Yüksel

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Veteriner Fakültesi, Veteriner Hekimliği Tarihi ve Deontoloji Ana-bilim Dalı, Sivas. ORCID NO: 0000-0003-0635-3256

ÖZET

Çevrede, dünyada ve evrende gerçekleşen olayların algılanması, anlamlandırılmasında duyu organlarımızın önemli bir rolü vardır. Varlıkların rengini, şeklini, yapısını tayin edebilmek için önce yönelmek yani bakmak sonrasında ise görmek ve fark etmek gerekmektedir. Veteriner hekimliği mesleğinde ise teşhis ve tedavi sürecine başlanmadan hastalığın ne olduğu, neden olduğu ve nasıl ilerlediği ile ilgili detayları belirlemek önemlidir. Bu nedenle, hasta ile ilgili bilgileri alabileceğiniz hasta sahibini dikkatle dinleyip, hastalık öyküsünü alabileceğiniz doğru ve net sorular yöneltilmesi gerekmektedir. Hekimin/hekim adaylarının aldığı cevaplar ile mekân, çevre ve muayene bulgularını birlikte değerlendirerek olguyu analiz etmeleri hasta açısından çok önemlidir. Dolayısıyla hekimlik becerilerinin yanı sıra analitik ve eleştirel düşünebilme, problem çözebilme, doğru iletişimi kurabilme gibi birçok parametreye sahip olmak veteriner hekimliği uygulamalarındaki başarı seviyesini arttırmaktadır. Bu sürecin doğru şekillendirilebilmesi içinde bakmak, görmek ve fark etmek kavramlarıyla analiz edilmiş iyi bir gözlem sürecine ihtiyaç duyulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Veteriner hekimlik, bakmak, görmek, fark etmek

ABSTRACT

Our sense organs undertake a key role in perceiving and interpreting the events taking place in the environment, in the world, and the universe. First, it is needed to look and then see and notice, to determine the color, shape, and structure of things. in the veterinary profession, before starting the diagnosis and treatment process, it is important to determine the details of the disease, why it occurs and how it progresses. Therefore, one should listen carefully to the patient's owner to get information about the patient and ask accurate and clear questions to get the history of the disease. It is very important to analyze the case by evaluating the answers received by the physician/physician candidates along with the location, environment, and examination findings. For this reason, owning many parameters such as analytical and critical thinking, problem-solving, and correct communication, along with medical skills, increases the level of success in veterinary medicine prac-

tices. To proceed correctly, a good observation process analyzed with the concepts of looking, seeing, and noticing is needed.

Keywords: Veterinary medicine, looking, seeing, realizing

GİRİŞ

İnsanın çevreyi ve dünyayı algılamasında beş duyu organı yardımcı araçlarıdır. Bununla birlikte nesne ya da varlıkların yapı, şekil, renk gibi unsurlarını belirlemede/tanımda etkili olan en temel duyuusal yardımcısı ise görme eylemidir. Bu noktada görme eylemini tanımlamak adına yaygın olarak kullanılan bakmak ve görmek kavramlarına açıklık getirilmesi gerekmektedir (1).

Bakmak, Görmek ve Fark Etmek

Türk Dil Kurumu Türkçe sözlüğe göre bakmak: "bakışı bir şey üzerine çevirmek, aramak" anlamındayken görmek: "göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak, anlamak, kavramak, sezme", fark etmek ise "görmek, seçmek, anlamak, sezme" olarak tanımlanmaktadır (2). Aslında bir durumun ya da olgunun tam olarak algılanabilmesi yani fark edilebilmesi için önce bakma sonrasında ise görme eyleminin gerçekleştirilmiş olması gerekmektedir (1).

Bu iki kavram bir olay örgüsünde aktarılabilecek olursa: *Karı-koca birlikte tatile çıkarlar ve kamp kurarlar. Akşam yemek yiyip uykuya dalarlar. Birkaç saat sonra kadın uyanır ve kocasını da uyandırır. Adam uykusu sersemidir..."Ne oldu? Ne istiyorsun?" diye sorar. "Yukarıya bak ve bana ne gördüğünü söyle?" Adam gökyüzüne bakar ve cevap verir: "Bunun için mi uyandırdın beni? Baktım işte. Bir sürü yıldız görüyorum, ışıltılı parlayan milyonlarca yıldız." Karısı tekrar sorar: "Peki, bu sana neyi gösteriyor?" Artık iyice uykusu kaçan adam biraz düşünür ve cevap verir: "Teolojik olarak Tanrının kudretini ve kendi acizliğimizi görüyorum. Felsefi olarak, evrenin sonsuzluğunu ve onun karşısındaki önemsizliğimizi görüyorum. Astronomik olarak galaksilerin, yıldızların, gezegenlerin varlığını görüyorum. Yıldızların konumuna bakarak saatin 3 olduğunu, meteorolojik olarak da bugün havanın çok güzel olacağını görüyorum. Niye sordun bunu bana? Sana neyi gösteriyor?". "Çadırımızı çalmışlar..." (1). Olay örgüsünde dikkat edilmesi ve öncelikli olarak fark edilmesi gereken birincil unsur çadırın olmaması iken, uyku sersemliği ve yöneltilen soru nedeniyle odaklanma ve güdülenmekten uzaklaşmanın şekillendiği görülmektedir.*

Dökmen tarafından kaleme alınan 'Küçük Şeyler' kitabında büyük şeylere küçük adımlarla ulaşabileceği, insanın çevresindeki birçok küçük şeyi yani detayı fark edince özgürleşeceği ifade edilmiştir. Ayrıca 'Azlık çokluğun özüdür' ve evreni bir bütün olarak kabul ettiğimizde aslında evrende birbiriyle tamamen ilişkisiz iki şeyin olmadığı gerçeğiyle karşı karşıya kaldığımızdan bahsedilmektedir (3).

Bu ilişki hayvanlar çerçevesinde detaylandırıldığında belli bir türün üyelerinin tamamen benzer olmadığı, çok küçük de olsa bazı farklılıkların olduğu bu farklılıkların nesilden nesile aktarımıyla tür zenginliğinin oluştuğu bilinmektedir. Dolayısıyla genlerdeki diziliş farklılıkları

büyük önem arz etmektedir. Birbirlerinden çok farklı görünen iki hayvanın genleri arasında çok az farklılık olabilir. Özetle genlerin dizilimi arasındaki küçük farklılıklar çok farklı türlerin ortaya çıkmasına neden olabilir ama aralarındaki küçük ilişkiyi ortadan kaldırmaz (3). Bakmak ve görmek kavramlarına dönecek olursak, insan her baktığını görüp algılıyor mu? Yoksa algılamak istediğini mi görüyor? Örneğin, cins bir köpeğinin varsa, onun genel ve karakteristik özelliklerini biliyor olmanız benzer bir hayvanı gördüğünüzde de gerçek ırk veya kırma olduğunu anlamanıza yardımcı olabilir (4). Bu nedenle bakmak, görmek ve fark etmek farklı kavramlar olsa da bütünlüğün sağlanabilmesi için gerekli boyutlardır (4).

Veteriner hekimliği mesleğinin çalışma alanlarından biri olan ve büyükbaş hayvanlara hizmet sunan bir klinikte veteriner hekim olarak görev yapmaktasınız. Hasta bir inek için köye çağrıldınız. Hasta sahibiyile telefonla görüşmeniz esnasında hayvanın durumu ile bilgilerin bir kısmını aldınız. Ve durumun pek de iç açıcı olmadığını düşündüğünüz için zaman kaybetmeden köye gitmeye karar verdiniz. Köye vardığınızda ahırda gördüğünüz tablo ile ilgili olarak şaşkınlığa uğruyorsunuz, çünkü hastanız klinik tablosu tahmin ettiğinizden çok daha kötü durumdadır. Hızlı bir şekilde şaşkınlığınızı üzerinizden atıp hemen hastanızla ilgili bilgileri tekrardan almaya başlıyorsunuz.

Veteriner hekim: Hastalık ne zaman başladı, hayvan kaç gündür bu halde.

Hasta sahibi: Valla beyim iki bilemedin üç gündür bu halde. Hayvan yattı ve yerinden kalkamıyor. Ne yiyor ne de içiyor.

Veteriner hekim: Madem bu kadar kötü idi durumu niye iki gün bekledin hemen ulaşıydınız ya bana. Ben gelene kadar hayvana bir şey verdiniz mi? İlaç ya da herhangi bir uygulama yaptınız mı?

Hasta sahibi: Düzelir sandık, geçer dedik. Ama geçmedi iyice kötüledi. Yok beyim bir şey yapmadık.

Hasta sahibinden bilgileri alırken, biryandan da hayvanı iki veya üç gün içerisinde yatalak hale getirebilecek hastalıkları zihninizde listeliyorsunuz. Bu esnada birkaç soru daha yöneltiliyorsunuz hasta sahibine ki mevcut birkaç hastalığı eleyebiliş teşhise doğru ilerleyebilesiniz. Hem muayene yapıp hem de bilgileri alırken ahıra göz gezdirmeye başlıyorsunuz. Ve o esnada ahırın kapısının yer aldığı duvarın köşesinde bir ilaç şişesi görüyorsunuz. Ve tamda o anda aslında aldığınız bilgiler, muayene bulgularınız ve mesleki bilgilerinizle ters giden bir durum olduğunu fark ediyorsunuz.

Veteriner hekim: Ya hayvana keşke vitamin yapsaydın biraz kendini toparlardı.

Hasta sahibi: Beyim aslında vitamin verdik o toparlar dedik ama kalkmadı hayvan.

Veteriner hekim: Vitamini kimden aldın?

Hasta sahibi: Geçenlerde komşunun hayvanına veteriner hekim gelmişti onun hayvanına vermişti. Bende hayvan yemeyip içmeyince ondan aldım dedim biraz toparlar.

Muayene esnasında hayvanın ağız bölgesinin yapış yapış olduğunu, pencere kenarında enjektör olduğunu fark ediyorsunuz. Ve artık hayvanın birkaç gündür böyle olmadığından as-

İnada siz gelmeden önce bazı uygulamaların yapıldığından, hastalığın ilk başlarda bu kadar kötü seyirli olmayıp gecikmiş teşhis-tedavi sürecinden dolayı böyle olduğunun bulgularına sahip oluyorsunuz¹.

Veteriner hekimliği mesleğinde tedavi sürecine başlanmadan önce hastalığın nasıl oluştuğunu ve hayvanı bu duruma getiren nedenleri tayin etmek önemlidir. İlk etapta hayvan sahibinin anlattıkları doğrultusunda tanı hemen zihninizde oluşmaya başlayabilir. Ancak bu durum tedavi için yeterli olmayabilir. Tedaviyi başarıya götüren yollardan biride doğru tanının yanı sıra hastalığa neden olan sebebinde iyileştirilmesidir. Bu nedenle, hasta ile ilgili bilgileri alabileceğiniz hasta sahibini dikkatle dinleyip, hastalık öyküsünü alabileceğiniz doğru ve net sorular yöneltmeniz gerekmektedir (5).

Veteriner hekimliği mesleğinin bir başka çalışma alanından konuya örnek sunulacak olursa: Hayvan sahibi tarafından kliniğimize getirilen Belçika kurdu 'Eboni' isimli köpeğin, yemek yememeye başladığı ifade ediliyor. Gerekli muayeneler sonrasında köpeğin akut hepatit olduğu belirleniyor. Tedavi süreci başlıyor ve köpekte yemek yememe sorunu dışında herhangi bir problem kalmıyor. Ancak iyileşme sürecinde bu durum normal olarak kabul ediliyor. Bir süre sonra Eboni tamamen iyileşmesine rağmen yemek reddetmesinin önüne geçilemiyor. Hasta sahibinin elinden mama verildiğinde yerken mama kabından yemek yemeyi istememesinin fark edilmesinin ardından köpeğin mama kabıyla ilgili bir problemi olup olmadığını belirlelenbilmesi amacıyla mama kabı değiştiriliyor. Çok istekli olmasa da yeni mama kabından yemek yemesi mama kabıyla ilgili problemin varlığına kanıt oluyor. Peki, neydi mama kabıyla ilgili sorun. *Hepatitis, karaciğerde iltihaplanmaya yol açan bir hastalıktır ve özellikle başlangıç dönemlerinde karın ağrısına sebebiyet vermektedir. Eboni'nin yediği yemek esnasında karnı ağrıdı ve muhtemelen bu ağrıyla mama kabını ilişkilendirdi. Tekrar bu kaptan yediği takdir de, yine karnının ağrıyacağı korkusuyla kabı reddetti. Farklı bir kap vererek işi çözmeseydim, hayvanın iştahını arttırmak amacıyla bir yığın ilaç vererek, hayvandaki stresin artmasına yol açacak ve iştahsızlığı daha da şiddetlendirecektim. Belki de hala iştah şurubu vermeye devam ediyor olacaktım* (6).

TARTIŞMA

Her iki örnekte de görüldüğü gibi yaşamdaki küçük detaylar bütünlüğün doğru şekilde tamamlanması için önemlidir. *Hekimler en küçük belirtileri, dedektifler ulaşabildikleri bütün ipuçlarını değerlendirirler* (3). **SONUÇ olarak ister bir ormanda, ister bir muayenehane de olalım, yaşamdaki küçük ipuçlarını fark ettiğimizde, doğaya uyum sağlamamız, yarına kalmamız kolaylaşır. Küçük şeylerin önemi geleneksel kültürümüzde "bir mış bir nal kurtarır, bir nal bir süvari kurtarır" özdeyişiyile ifade edilmektedir (3). Dolayısıyla, hekimin/hekim adaylarının dile getirilen getirilmeyen her nedeni, mekân, çevre ve muayene bulgularıyla birlikte değerlendirerek olguyu analiz etmeleri hasta açısından çok önemlidir. Kaldı ki değişen ve gelişen**

¹ Fırat Üniversitesi Veteriner Fakültesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Abdullah Özen'in 'Veteriner Hekimliği Mevzuatı ve Etik' dersinden alıntılanmıştır.

şartlar 21'inci yüzyılın mesleki kariyer becerileri arasında analitik ve eleştirel düşünebilme, problem çözebilme ve iletişim kurabilme gibi birçok parametrenin geliştirilmesi ve iyileştirilmesini beklemektedir (7).

KAYNAKLAR

1. Çiçek, M. (2014). Dilbilimsel İlkeler Görsel Göstergelere Uygulanabilir Mi? *Journal of International Social Research*, 7(32).
2. Anonim. (1998). Türk Dil Kurumu Türkçe Sözlük. Cilt 1 (A-J). Ankara; s. 205-206, 876, 761-762.
3. Dökmen, Ü. (2007). Küçük Şeyler... 10. Baskı. İzmir: Sistem Yayıncılık A.Ş.; s. 10-13.
4. Akşit, M. A., & Ermiş, Z. (2018). Bakmak, Görmek. *Türk Dünyası Uygulama ve Araştırma Merkezi Yenidoğan Dergisi*, 3(2), 379-386.
5. Dodurka, T. (2012). Köpeklerde Davranış Sorunları-Genel bir yaklaşım-.3. Basım. Ankara: Remzi Kitabevi; s. 51.
6. Dodurka, T. (2000). Köpek Psikolojisi. 2. Baskı. Ankara: Remzi Kitabevi; s. 21-22.
7. Yerlikaya, A., & Kanışlı, E. (2021). Temel Kavramlar. Bozdoğan D, editör. Kariyer Planlama. 1. Baskı. TOGÜ Karmer. Tokat; 6.

